

Bränningen

Medlemsblad för Söderhamns Kust- och skärgårdsförening

Nummer 2 2010

Glöm inte

Den arkeologiska vandringen på Storjungfrun

Den 11 juli

Anmälan senast 14 juni

Besök vår hemsida för aktuell information om vår Kust & Skärgård
och om vandringen på Storjungfrun !
www.skargardsforeningen.se

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Ordförande

Lennart Andersson
lennart.andersson@soderhamn.com
0270-285539, 0270-33030, 070-8168411

Kassör

Barbro Olsson
barbro.olsson@soderhamn.com
0270-14915, 0270-60573, 073-0235755

Sekreterare

Hans Fryklund
hans.fryklund@soderhamn.com
0270-281108, 070-5424855

Övriga styrelsemedlemmar

Astrid Forslund, Björn Eriksson, Bengt Hedman, Johnny Andersson,
Björn Larsson, S-G Johansson:
Suppl: Stig Berglund, Tord Sundberg, Björn Hedman, Stig Hedman

Redaktion Bränningen

Lennart Andersson, Sture Claesson, Hans Fryklund

Hemsidor

www.skargardsforeningen.se www.svartsundsranan.se

E-post: info@skargardsforeningen.se

Vi behöver förbättra vår kommunikation..

Vi har vår hemsida, Bränningen, årsmötet, höstmötet och en del andra arrangemang, men oftast är det en "envärig" kommunikation.

Vi vill ha till en "tvåvärig" kommunikation. Diskussioner , debattinlägg, frågor och svar. Vi vill därför komplettera våra kommunikationsvägar genom att ni skickar ett mail till oss, så att vi kan göra en sändlista.

Det innebär att så fort det är något på gång, skickar vi ut ett litet enkelt nyhetsbrev, som vi också hoppas på att få kommentarer omkring, för eller emot, eller svar som jag kommer gärna och hjälper till.

Skicka ett mail till följande adress:

lennart.andersson@soderhamn.com och märk mailet med **Sändlista Skärgårdsföreningen.**

Vi hoppas på många sådana mail som gör att informationen från Styrelsen blir betydligt snabbare än de kommunikationsmedel vi kan använda idag.

Efter förra numret har vi fått några som anmält intresse, men vi behöver betydligt fler adresser, så passa på att skicka din anmälan redan nu.

Lennart A

**VI BEHÖVER FLER MEDLEMMAR
HJÄLP OSS FINNA DESSA**

Vinter 1829

sammanställt av Sture Claesson

/Källa: Håkan Nihlman och hans artikel i Lubrikatör Nr3 2006/

Söderhamn var en gång en betydande varvs –och sjöfartsstad. Flera hundra fartyg byggdes, köptes och såldes av stadens redare. En som forskat i arkiven och för Medelpads Sjöhistoriska Förenings tidning ”Lubrikatör” skrivit tio omfattande artiklar, om detta och om fraktfärder runt världens alla hamnar, är **Håkan Nihlman**. Håkan presenterar sig så här:

”Jag är född 1960 och bosatt i Bålsta (öster om Enköping) och har varit intresserad av fartyg och sjöfart sedan mycket unga år. Till en början var det passagerarfartyg som väckte mitt intresse men sedan 1985 forskar jag enbart i ämnesområdet Norrländsk sjöfart före 1900 och då ligger huvudfokus naturligtvis på segelfartyg. Jag har genom åren försökt dammsuga arkiv, bibliotek och museer på uppgifter och fartygens resor, ägare och annat av intresse i ämnet. Den äldsta bevarade källan är Öresundstullens böcker (finns på Rigsarkivet i Köpenhamn) vilka börjar redan på 1500-talet. En annan tidig källa är Stockholms hamnpenningjournaler (finns på Stockholms stadsarkiv) som börjar redan 1643 och där kan man exempelvis få reda på vilka av Söderhamns borgare som handlade med Stockholms grosshandlare under 1600-talet.

Hur många fartyg (definition = flytetyg större än 25 ton) har det funnit i de fem länen sedan tidernas begynnelse, kan man fråga sig? Enligt min bedömning så rör det sig om ca. 10.000, av vilka det idag återstår omkring 100.”

(I samarbete med hembygdsboken ”Hälsingerunors” redaktion kommer en uppsats på ca 50 sidors sammanfattning av Håkan Nihlmans artiklar, om Handelshuset

Johan Brolin & Son i Söderhamn, att ges ut.)

Här nedan följer också en sammanfattning, som påminner oss om den vinter som varit. Vintrar har kommit och gott, omväxlande milda och stränga och som inte minst påverkat sjöfarten, nu som för över hundra år sedan.

I ”Lubrikatör” berättar Håkan Nihlman i fyra avsnitt Anders Altbergs historia. Det är ur ett av dessa avsnitt jag har hämtat denna skildring där vi kan följa dessa fantastiska sjömäns resa från Riga till Söderhamn med galeasen Josephina, om 63 svåra läster (dvs lastkapacitet ungefär 150 ton). Hon sjösattes i maj 1827 vid Långrörs skeppsvarv för bland andra handelsmannen och skeppsredaren **Anders Altbergs** räkning.

Denna resa började på eftermiddagen **den 2/11 1829** med en last bestående av hampa, linfrö, linolja, ljus mm.

Man förundras över att man i månaden november över huvud taget ger sig ut på havet. Hur bedömde man väderläget på den tiden. Hur klarade man navigeringen med största delen av dygnet utan solljus och sannolikt mulet och nederbörd hellre än klart väder och god sikt, kan man undra.

I Håkan Nihlmans artikel får man följa sträpatserna i stort sett dag för dag. Så här var det, i ett starkt nerkortat sammandrag:

Vindarna var till en början gynnsamma.

Den 4/11, sydlig vind som mojnade, man fick ankra. Sydlig vind tilltog åter 5/11 och resan fortsattes med sydlig jämn frisk kultje och regn. Vinden vände till VNV tilltog med svår sjö man fick vända och ankra den

6/11. Fick vänta på bättre väder till 12/11 då vinden blev SO. Man förde alla segel och höll bidevind NNV för att komma ut till sjöss. Vinden tilltog och man nödgades vända då man kom för nära Kurländska kusten med svår uppvrakande sjö. *(Man kämpade således fortfarande för att komma ut ur Rigabukten)*. Besättningen måste vända åtskilliga gånger under natten för att rädda fartyg och last. 13/11 kom man ur kurs p.g.a. strömmen från Dünafloden och måste låta båda ankarna gå på grunt vatten och fartyget började hugga i grund. Kl 12 på natten pumpades läns. 14/11 kom 25 lotsar med två stora båtar och varpankare för att få Josephina på fritt vatten. 15/11 gick vinden sydlig och man gick till sjöss. 12 på natten pejldes Runö fyr *(ungefär mitt i Rigabukten)*. 16/11 siktades Domesnäs fyrar. *(Då först var man alltså på väg ut ur Rigabukten)*. 20/11 västlig vind med stark bläst. 21/11 fick man i dagningen sikte av Svenska Högarna. 22/11 öster om Gräsö, 23/11 siktades Storjungfrun. Kryssade flera slag med vindar av N, NV och V till onsdagen den 25/11 då vinden blev VSV och vid Lilljungfrun hissades för lots och flera skott sköts.

Det hittills skrivna är en mycket kort sammanfattning av Håkan Nihlmans berättelse. Resten av resan återges här ordagrant:

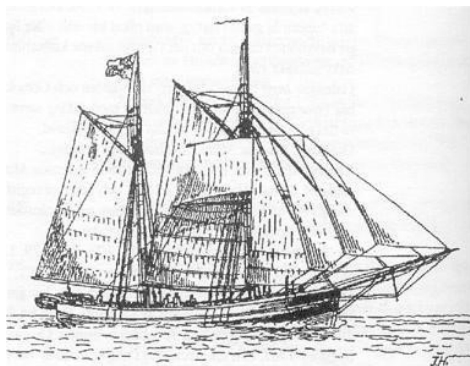
”Då befanns hela Söderhamns skärgård isbelagd. Kryssade upp innanför båkarna till iskanten då lotsen kom ombord kl 2 på eftermiddagen och ankrade för säkerhets skull vid Uttergrundet där natten tillbringades. Ingen kunde p.g.a. isen komma iland. Den 26/11 gick skepparen med en man iland på lotsens order för att söka folk för att kunna föra fartyget in i säker hamn ty den valda ankarplatsen var osäker för en nordostlig storm. Även ankargrunden var osäker. Ordern verkställdes och folk kom från de andra skepp som låg längre in och den 27/11 var galeasen in-

bringad i säkerhet i isen vid Branthäll och sedan fortsattes insineringen inåt Prästhöllen där visitation utfördes.”

Vi kan alltså konstatera att denna resa Riga – Söderhamn tog 25 dygn. Och då kan vi också vara säkra på att det fanns hundratals liknande segelfartyg som liksom galeasen Josephina kämpade med sina frakter för att tjäna brödfödan för sina manskap.

Galeas:

Galeasen var ett tvåmastat gaffelriggat fartyg med den främre masten högre än den bakre. Det var ett fartyg som främst var avsett för kustfart, riggat som en slätttoppad skonare med stormasten främst. Bilden (ej Josephina) hämtad från nätet: www.roslagsanor.com/sjofart/bilder/Galeas.jpg

Söderhamns Motorsällskap inbjuder till **ORNDAGEN**

på Orn den 3 juli
ALLA ÄR VÄLKOMNA

Dansgruppen Hot Stuff samt Håkan Nilsson svarar för underhållningen.

Sjöräddningen SSRS, Kustbevakning, Lots samt Livräddningssällskapet medverkar.

Uppvisning och info om kajakpaddling.

Tända grillar finns tag med korv

SMS bjuder på kaffe och bulla.

www.sms-soderhamn.se

Skit i skärgården

Den 29 april arrangerade Kust&Skärgårdsföreningen i samarbete med Studieförbundet ett seminarium med ovanstående rubrik och med underrubriken "Skiter du i skärgården".

Syftet med seminariet var att försöka informera om vilka bestämmelser som gäller för vatten&avloppsfrågor i skärgården.

Efter en kort inledning om hur läget är i Östersjön när det gäller fosfor och kvävebelastning, informerade kommunens representanter för vad som gäller för ö-befolkningen.

Kortfattat kan man säga att så länge man inte har indraget vatten behöver man inte några tillstånd. När det gäller WC-lösningar och man skall kompostera måste man ansöka om tillstånd.

Det gäller för fastighetsägaren att själv komma med ett förslag till hur man skall lösa problemen och anmäla detta till Bygg&Miljökontoret. En utförligare rapport finns på vår hemsida www.skargardsforeningen.se.

Lennart A

En gåva betyder så mycket....

Häromdagen blev vår kassör lite förvånad när en summa motsvarande det kommunala driftsbidraget, hade betalats in på vårt konto. Det kommunala bidraget hade vi dock fått för någon månad sedan. Det var bara att spåra avsändaren och fann till slut att det var en medlem som betalt in beloppet. Tanken var att det var något fel och blivit en nolla för mycket, men efter ett samtal konstaterades att det var en gåva.

Vi tackar och bugar ! Vi har i vår budget en post för gåvor och andra överraskningar, och för det här budgetåret är den fylld.

Med det vill vi inte påstå att vi inte tar emot ytterligare gåvor, snarare tvärtom. Vi har många hål att stoppa i och det är alltid beroende på de intäkter vi lyckas få fram för att fylla hålen. *Lennart A*

Utdrag ur Kapten Gustaf Brolins klippbok. Om div. recept.

Nedtecknat av Lars Brolin.

Små vinkar och råd

Att rengöra vaskar, bleckspann och diskbaljor.

På vaskar, bleckspann och diskbaljor avsätter sig ofta en flottig smuts, som man har svårt att borttaga med såpa, soda och borste; tager man däremot en ylle-trasa och droppar några droppar fotogen därpå, så är en enkel avgnidning tillräcklig, varefter man sköljer med rent vatten.

Avkylning utan is.

I stark hetta kan man – även om man ej är lycklig nog att äga ett isskåp - få dricksvaror kalla på följande sätt: En riktigt tjock handduk (frotterhandduk) doppas i vatten, urtryckes lätt och viras därefter helt löst om buteljen. Sedan man ställt den i en skål kallt vatten, utsätter man den för starkt drag. Redan efter en kvarts förlopp har drycken en så låg temperatur, som om den kom direkt från isskåpet.

Rengöring av vaxduk.

Man håller lite fotogen på en yllelapp och gnider vaxduken därmed. Om den rensas på detta sätt, blir den mycket vacker, ren och glänsande, under det den, om man använder andra vätskor, för det mesta blir fläckig och randig.

Att skära glas.

Om man vill skära glas, tager man en ända starkt fint segelgarn och doppar den i fotogen, sprit eller terpentinolja; segelgarnet lägges därefter fast omkring det ställe, där man vill avskära glaset, t.ex. om halsen på en flaska, som man vill förändra till en vas. Därefter antänder man segelgarnet och medan det brinner, vrider man omkring det glasföremål, som skall sönderskäras och håller kallt vatten däröver, varigenom brytningen äger rum. På så sätt kan man skära itu ett glasföremål på det önskade stället i en rät linje utan att kanten blir ojämn eller sprucken.

Att rengöra marmor.

Ett gott medel att rengöra marmor är en blandning, som består av en matsked ammoniak till en halv liter vatten. Vid avtvättningen begagnar man en svamp och gnider efteråt med en torr linnelapp.

Br. Gräver AB

Trekammarbrunnar Dränering Snöröjning Husgrunder
Planering Skogsvägar Kabelarbeten VA-arbeten
Plattsättning Vägghållning Dikesrensning m.m.

KONTAKTA OSS FÖR MER INFO

Sjettene 228, 826 94 Norrala Tel: 0270-30184

www.brgraver.se

Göran: 070– 513 81 04 goran.graver@soderhamn.com

Lars: 070– 513 81 03 lars.graver@soderhamn.com

LYSAFTON

28 augusti

Lysafton eller lyskväll "importerades" från Finland av Karl Hjalmar Åker, Enånger som upplevde en lyskväll i Finland i slutet av 80-talet. Fylld av beundran och nyfikenhet tog han reda på vad som föranledde dess lyskvällar.

Karl-Hjalmar berättade att sista helgen före skolstart hade man ådervändardag som firades genom att man eldade upp skräp och annan bråte innan man flyttade hem från skärgården. Ofta firades dessa lyskvällar tillsammans med grannar, man passade då också på att tömma skafferi på mat och dryck.

Karl-Hjalmar införde detta i Borka 1990 och det är nu tradition att fira detta i Borka med olika arrangemang vid Borka Brygga. Idén spreds sig till Söderhamn och Olle Östrand planterade idén för Söderhamns Turism som tillsammans med skärgårdsföreningen annonserade och Lysafton kom för att stanna.

1999 Hade Skärgårdarnas Riksförbund sitt möte i Söderhamn, av en slump inföll detta möte samma helg som det var lysafton. Alla gästande deltagare blev imponerad och tog med sig idén hem varför vi har anledning tro att årest Lysafton spridit sig ännu mer.

Alltid sista lördagen i augusti

Adressetikett

B

Porto

Avsändare

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening
c/o Barbro Olsson

Gästrikevägen 9
826 39 SÖDERHAMN

Kust&Skärgårdsföreningens målsättning är att värna om kustens miljö och dess kulturarv. Detta gör vi bland annat genom att träffas måndagkvällar eller ibland på dagtid, i vår klubblokal Gäddan. Titta på vår hemsida under Aktuellt. Där finns våra träffar inlagda. Vi jobbar ibland praktiskt, ibland diskuterar vi händelser och historier. Skriver och katalogiserar, samt inte minst viktigt, tar en kopp kaffe och macka. Vi välkomnar alla som är intresserad av Skärgården och dess miljö.

Vill du veta något om vägen framför dig, fråga den du möter." -
Kinesiskt ordspråk

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Bg 5705-0700

Medlemsavgiften är 150:-